

Jan Hamáček
1. místopředseda vlády
a ministr vnitra

Praha 18. srpna 2020
Č. j.: MV-118975-7/MST-2020
Počet listů: 5

Vážený pane poslanče,

reaguji na Vaši písemnou interpelaci ve věci: „Nového bezpečnostního zákona v Hongkongu“ (ev. č. 1330).

1) *V souvislosti s novým bezpečnostním zákonem a možností žádostí o vydání stíhaných osob uvedl 15. července ministr zahraničí Tomáš Petříček na jednání senátního Výboru pro zahraniční věci, obranu a bezpečnost, že „teoreticky by (Čína) o vydání mohla požádat. I s ohledem právě na novou legislativu, která v článku 38 právě takovou variantu předjímá. Že by i cizinci nebo lidé, kteří se z čínského pohledu dopustí činu v rozporu s tímto zákonem, mohli být žádáni o vydání do Číny“ a doplnil, že „česká strana by ale takové žádosti nevyhověla“. Nicméně je nutné dodat, že autoritářské režimy nejčastěji stíhají politické oponenty za jiné, než čistě politicky motivované akty, a to skrze vykonstruované kriminální kauzy. V takovém případě se jeví jako daleko účinnější krok připojení se ke krokům mezinárodní komunity a vypovězení takové dohody o předávání osob hledaných pro trestní řízení. Budete tento krok iniciovat?*

Z formálního hlediska spadá Dohoda mezi Českou republikou a Zvláštní administrativní oblastí Čínské lidové republiky Hongkong o předávání osob hledaných pro trestní řízení (vyhlášená pod č. 14/2015 Sb.m.s.) do působnosti Ministerstva spravedlnosti, tedy posouzení případného ukončení platnosti této dohody přísluší ministryni spravedlnosti.

Přesto je však vhodné uvést, že z věcného hlediska neshledává Ministerstvo vnitra k ukončení platnosti výše uvedené dohody přesvědčivé důvody. Podstatné je, že tato dohoda ve svém článku 7 odst. 1 umožňuje českým státním zástupcům i soudcům politickou situaci v Číně a ve Zvláštní administrativní oblasti Hongkong plně zohlednit. Podle tohoto ustanovení lze odmítnout extradici nejen v případě žádosti kvůli politickým trestným činům, ale i v případě, že by trestní řízení, jehož se žádost týká, bylo sice vedeno formálně pro obecnou trestnou činnost, ale bylo by politicky motivované. Dokonce se vylučuje extradice pro obecnou kriminalitu, pokud by navrácení osoby teprve následně mohlo vést k její politické nebo jiné perzekuci.

Tato právní úprava je v nastalé situaci důležitá i tím, že jiné mezinárodní instrumenty (například úmluvy OSN) neobsahují stejně propracovanou úpravu důvodů odmítnutí extradice. Existence výše uvedené dohody tedy znamená, že se při posuzování extradičních žádostí může česká justice opírat o pravidla dohodnutá předem přímo se žádající stranou, a nikoliv jen o vnitrostátní právní řád (který by ovšem k ochraně před politickou perzekucí vedl také).

Proti rozhodnutí obecných soudů se lze navíc v praxi účinně bránit jak u Ústavního soudu, tak i u Evropského soudu pro lidská práva Rady Evropy. Provedení vydání z České republiky brání také podání žádosti o mezinárodní ochranu; udělení mezinárodní ochrany pak činí extradici nepřipustnou.

2. Jak bude Vaše ministerstvo postupovat proti tomu, aby Čínská lidová republika či Zvláštní správní oblast Hongkong nezneužívala tzv. „červený oběžník Interpolu“ („red notice“), tedy žádost o pátrání po osobě za účelem zatčení a vydání k trestnímu stíhání či výkonu trestu proti občanům České republiky, či občanům jiných zemí, které se z hlediska českého práva nedopustili nezákonného jednání, na základě výše popsaného zákona?

Pokud jde o postup českých orgánů, je nutno připomenout, že občany České republiky nelze bez jejich informovaného souhlasu vydat ani do Zvláštní administrativní oblasti Hongkong, ani jinam do Čínské lidové republiky (srov. článek 14 Listiny

základních práv a svobod a § 91 zákona o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních).

Dále je třeba uvést, že podle článku 3 výše uvedené dohody je vydání přípustné jenom tehdy, pokud je skutek, pro který se o vydání žádá, trestný i podle práva České republiky s horní hranicí trestu odnětí svobody delší než 1 rok. Podle § 90 zákona o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních postačí horní hranice v délce 1 roku. Není-li tato zásada tzv. oboustranné trestnosti splněna, je vydání nepřipustné, ledaže by s ním řádně poučená osoba sama souhlasila. Přípustnost vydání posuzují orgány činné v trestním řízení, zejména státní zástupce v předběžném šetření a následně soud.

Pokud jde o žádosti o pátrání Interpolu, tzv. červené oběžníky, jsou vydávány Interpolem samotným na základě zatýkacího rozkazu příslušného státu. Před tím ovšem Interpol prověřuje, zda tzv. red notice odpovídá jeho vnitřním pravidlům, včetně zákazu intervence nebo činnosti mající politický, vojenský, náboženský nebo rasový charakter podle článku 3 ústavy Interpolu. Podrobněji lze k celému procesu v rámci Interpolu uvést následující:

Revize červených oběžníků je náplní specializovaného úseku na právním oddělení Generálního sekretariátu (dále jen „právní oddělení“). Červený oběžník vydává Generální sekretariát na žádost členského státu. Každý červený oběžník se řeší individuálně a postup jeho vydávání je následující:

- žádost o vydání zasílá členský stát k tomu určeným zabezpečeným způsobem online přímo Generálnímu sekretariátu;
- na Generálním sekretariátu je tato žádost automaticky přidělena na příslušné pracoviště právního oddělení;
- právní oddělení posoudí, zdali daná žádost odpovídá podmínkám pro vyhlášení červeného oběžníku, které jsou stanoveny v pravidlech Interpolu o zpracování dat (článek 83):
 - 1) musí se jednat o závažný trestný čin,
 - 2) trestné činy uvedené v červeném oběžníku nesmí v různých státech vyvolávat kontroverzní otázky ve vztahu k behaviorálním či kulturním normám,
 - 3) trestné činy rovněž nesmějí vycházet z porušení práva a předpisů administrativní povahy a nesmějí být odvozeny ze soukromých sporů, pokud se nejedná o trestnou činnost zaměřenou na usnadnění závažného trestného činu či spojenou s organizovaným zločinem;

- právní oddělení posoudí, zdali žádost o vydání oběžníku není v rozporu s výše uvedeným článkem 3 ústavy Interpolu;
- při posuzování se využívají jak interní, tak otevřené zdroje;
- využívají se rovněž informace od členských států, nezávislých organizací a jiných subjektů, které mohou přispět k tomu, že nedojde k porušení ústavy Interpolu;
- v případě, že žádost o vydání splňuje veškeré náležitosti a není v rozporu s článkem 3 ústavy Interpolu, právní oddělení postoupí žádost na příslušné oddělení v rámci Generálního sekretariátu, které následně červený oběžník zveřejní;
- nevyhovuje-li žádost všem uvedeným podmínkám, červený oběžník vydán nebude;
- členské státy, jakož i osoby dotčené červeným oběžníkem, se mohou v případě jejich nesouhlasu obrátit na nezávislý orgán organizace, kterým je Komise pro kontrolu spisů a který se zodpovídá pouze Valnému shromáždění a je nezávislý na Generálním sekretariátu Interpolu v Lyonu.

3. Jaké opatření učiní ministerstvo vnitra proto, aby pro podobný pokus o vydání pro Čínu nepohodlných osob nebyl zneužit Národní kontaktní bod pro terorismus, tak jak tomu bylo učiněno například v roce 2018 tureckou stranou v případě kurdského politika Sáliha Muslima?

Podle informací ze strany Policie ČR neměl ve věci p. Sáliha Muslima v roce 2018 Národní kontaktní bod pro terorismus žádnou aktivní roli.

Obecně lze uvést, že podle § 93 zákona o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních sice policejní orgány mohou v případech, kdy věc nesnese odkladu, dočasně zadržet dotčenou osobu i bez předchozího souhlasu státního zástupce, následně však jejich postup podléhá kontrole státního zástupce, který také provádí předběžné šetření. Konečně je to soud, který rozhoduje na základě návrhu státního zástupce jak o vzetí osoby do předběžné vazby, tak o přípustnosti jejího vydání.

Tato procesní úprava směřuje k zajištění odpovídající rovnováhy mezi nutností operativní reakce na přítomnost mezinárodně hledaných osob na straně jedné a potřebou chránit jejich základní práva a svobody na straně druhé.

4. Provede Česká republika revizi ujednání mezi Českou republikou a Zvláštní správní oblastí Hongkong v reakci na nový bezpečnostní zákon?

Pokud jde o Dohodu mezi Českou republikou a Zvláštní administrativní oblastí Čínské lidové republiky Hongkong o předávání osob hledaných pro trestní řízení, je posouzení její případné revize v působnosti Ministerstva spravedlnosti. V působnosti Ministerstva vnitra nebyly sjednány žádné bilaterální mezinárodně smluvní dokumenty mezi Českou republikou a Zvláštní administrativní oblastí Čínské lidové republiky Hongkong.

5. Nabídne Česká republika politický azyl perzekuovaným osobám z Hongkongu?

Mezinárodní ochrana je udělována na základě individuální žádosti o mezinárodní ochranu podané na území České republiky. Každá žádost o mezinárodní ochranu je individuálně posuzována z hlediska naplnění podmínek pro její udělení podle zákona o azylu, který přejímá požadavky dané Úmluvou o právním postavení uprchlíků (Ženevská úmluva) a právem Evropské unie.

S pozdravem

Vážený pan
Jan LIPAŮSKÝ
poslanec Poslanecké sněmovny
Parlamentu České republiky
Praha